

Missa inte Hjärnkrafts barn- och familjeläger den 29 juli - 2 augusti 2019.

HJÄRNMKRAFT

1-2019

Utges av Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft

www.hjarnkraft.se

Modellprojektet

- Resultatet
- Rapporterna
- Vad händer nu?

JÄRNGÄNGET

Gör film om att leva med hjärnskada

Ansvarig utgivare

Maria Lundqvist-Brömster

Chefredaktör

Kerstin Orsén

Redaktionskommitté

Maria Lundqvist-Brömster,
Cecilia Boestad,
Marie-Jeanette Bergvall
och Pia Delin.

Grafisk form & layout

Kerstin Orsén

Omslag

Foto: Kerstin Orsén

Adress

Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft
Nybohovsgränd 12, 1 tr
117 63 Stockholm

Telefon: 08-447 45 30

Tel.tid: må – tors kl 10–16

E-post: info@hjärnkraft.se

Hemsida: www.hjärnkraft.se

Utgivningsplan

2019	deadline	utgivning
nr 1	23/1	8/3
nr 2	25/4	31/5
nr 3	22/8	3/10
nr 4	21/10	29/11

Annonser

Bengtsson & Sundström Media,

Tel: 08-10 39 20

E-post: hjärnkraft@bs-media.se

Prenumerationspris

250 kronor per år.

Medlemsavgift:

Enskild 220 kronor/år.

Familj (på samma adress)

340 kronor/år.

Postgiro: 90 05 07-5

Hjärnskadefonden,

90-konto för insamling:

PG 90 05 07-5

Tryck

Mixi Print AB 2019.

ISSN 1651-5714

Kopiera gärna artiklar och citera ur tidningen
men ange alltid källa.

LSS måste återställas inte utredas ännu mer

Maria Lundqvist-Brömster

Sedan sist är nu regeringsfrågan löst och ett samarbete med Liberalerna och Centerpartiet har trätt i kraft genom en januariöverenskommelse mellan S, MP, C och L. Vad gäller LSS och den personliga assistansen så kan man läsa i överenskommelsen att alla som har rätt till stöd ska få det. Den personliga assistansen ska säkerställas och assistansersättningen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Rätten till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning ska återställas. Vidare kan man läsa att rätten till assistans för behov av tillsyn ska stärkas. Definitionen av normalt föräldraansvar ska smaltas av. En ny assistansutredning ska tillsättas för att säkerställa detta. I överenskommelsen framkommer att utredningen ska tillsättas under 2019 och lagstiftning ska göras från 2021. I överenskommelsen har man också sagt att frågan om huvudmannaskapet för den personliga assistansen ska utredas.

Hjärnkraft anser att det är viktigt att LSS och den personliga assistansen finns med i överenskommelsen. Samtidigt anser Hjärnkraft att LSS och den personliga assistansen varit utsatt för tillräckligt många utredningar under årens lopp. Med utgångspunkt från reaktioner som senaste direktiven gav, den utredning som nyligen presenterats och tidigare förvaltningsdomar borde det finnas tillräckligt med underlag för att stärka och förtydliga lagstiftningen och värna denna rättighetslag.

Hjärnkraft har tillsammans med andra brukarorganisationer svarat på hur vi ser på LSS-utredningens förslag och vad vi förväntar oss av regeringen och den överenskommelse regeringen gjort med Centerpartiet och Liberalerna. Ni kan ta del av detta på assistanskoll.se. Kampen fortsätter för rätten till LSS och personlig assistans.

Brukarorganisationer sågar LSS-utredningen och ställer krav på regeringen

Assistansskoll har frågat 10 brukarorganisationer om hur de ser på LSS-utredningens förslag och vad de nu förväntar sig av regeringen och överenskommelsen om assistans med Centern och Liberalerna.

LSS-utredningen föreslog införande av en schablon på 15 tim/vecka för vissa andra personliga behov och borttagen assistans för barn under 16 år och psykiskt funktionshindrade. Samtidigt föreslog den statligt huvudmannaskap för assistans. Brukarorganisationerna förkastar LSS-utredningen, även om några ser vissa positiva förslag.

S+MP-regeringen har en uppgörelse om personlig assistans med Liberalerna och Centern. Enligt Liberalerna innebär överenskommelsen tex statligt huvudmannaskap, mer pengar till assistans och en ny

Som jag tidigare berättat har Modellprojektet avslutats och alla fantastiska rapporter är nu tryckta. Hjärnkrafts och RTP:s arbetsutskott har inlett ett samarbete kring implementeringen av Modellprojektet. De båda organisationerna har också tagit ett beslut om att ansöka till Arvsfonden om en förstudie gällande ett nationellt kompetenscenter. I slutet av januari träffades förbundsstyrelsen. Vid mötet beslutades att vi till hösten ska ha en ordförandekonferens, vilket vi brukar ha vartannat år. Preliminärt datum för ordförandekonferensen är den 16-17 november. Boka in detta i era kalendrar.

Den 12 februari var jag på möte med regeringens funktionshinderdelegation. Socialminister Lena Hallengren var med i början av mötet och hon berättade att man nu kommer att titta på den LSS-utredning som lämnats. Hon underströk att enligt januariöverenskommelsen ska den personliga assistansen återställas. Det är viktigt att se LSS som en helhet. Regeringen har dessutom utsett särskild utredare, Lars Lööv, som ska se över yrket personlig assistent. I oktober 2019 ska Sverige rapportera till FN:s kommitté om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Funktionsrättsorganisationerna kommer att bli involverade i detta arbete.

Nu stundar årsmötestider vilket kräver en del planering för oss alla. Finns det frågor och funderingar som vi från förbundets sida kan hjälpa till med så är ni välkomna att höra av er.

Vårt uppdrag är viktigt! Det är tillsammans som vi kan bli starkare!

Ett liv som räddas ska också levas!

Maria Lundqvist-Brömster

Maria Lundqvist-Brömster
Förbundsordförande

Läs mer på <https://assistansskoll.se/20190128-Brukarorg-LSS-utredningen-krav-regeringen.html>

... det borde finnas tillräckligt med underlag för att stärka och förtydliga lagstiftningen och värna denna rättighetslag

Innehåll

04 Upprop

"Europaval för alla" är ett uppdrag för allas rätt att rösta från EDF där Hjärnkraft är med.

05 LSS - steg åt rätt håll

Återställer rätt att andas och sondmatas.

09 Folkhögskola

Järngänget gör film om hur det är att leva med förvärvad hjärnskada.

10 Modellprojektet

Resultaten
Rapporterna
Vad händer nu?

16 VÅRDPROGRAM

för personer med traumatisk hjärnskada.

18 Forskning - arbetsliv

Rätt stöd kan hjälpa många tillbaka till arbete efter förvärvad hjärnskada.

22 HJÄRN-PUNKTEN

har fyllt 3 år. Du är välkommen!

24 Riktlinjer

för rehabilitering av personer med traumatiska hjärnskador saknas fortfarande.

26 Landet runt

> Upprop <

Foto: Dreamstime.

"Europaval för alla"

På europeisk nivå agerar European Disability Forum, EDF för rätten att rösta. I uppropet "Europaval för alla" efterlyser EDF åtgärder från EU:s regeringar.

Trappor i vallokaler. Långa, komplicerade instruktioner. Oläsliga röstsedlar. Personer med funktionsnedsättning får på olika sätt sin rösträtt inskränkt eller till och med indragen, fortfarande år 2019.

Uppropet finns på <https://you.wemove.eu/campaigns/val-till-europaparlamentet-galler-alla>

Europavalet 26 maj

■ Med anledning av valet ordnar Funktionsrätt Sverige en temadag på Europahuset den 19 mars. Under våren kommer de att skriva om Europavalet, sprida en valfilm och uppmärksamma valet. Ambitionen är också att kunna redovisa vad de olika partierna står för. Du kan anmäla dig till temadagen eller läsa mer om EU-valet på: <https://funktionsratt.se/vart-ar-bete/europavalet-2019/>.

Kerstin Orsén

Foto: Dreamstime.

På www.funktionsratt.se kommer det att finnas information inför EU-valet.

Utblick Europa

Hjärnkraft är medlem i BIF som är en förkortning av "Brain Injured People and Families – European Confederation". I oktober hade BIF årsmöte i Helsingfors

BIF är en ideell samarbetsorganisation för 14 europeiska länder. BIF vill öka medvetenheten om traumatiska hjärnskador och stötta personer med egen skada samt deras anhöriga. Genom BIF är Hjärnkraft medlem i "the European Disability Forum".

Några av punkterna som diskuterades var traumatiska hjärnskador inom idrott, ett område som fått ökad uppmärksamhet inte bara i Sverige utan också i övriga Europa.

I England har man drivit ett projekt med Hjärnskade-ID, något som vi ju redan har tagit fram i Hjärnkraft och kallar sjukvårds-CV.

Ett ökat antal cykelolyckor i Europa diskuterades men också ett ökat problem med olyckor med scooterar och elrullstolar. Från Österrike rapporterades att det inte finns krav på användande av cykelhjälm. Däremot ersätter inte försäkringsbolag kostnader då den skadade cyklisten ej burit cykelhjälm.

Slutligen bestämdes att BIF ska organisera en konferens i Wien i februari 2020. För mer information om BIF, kika in på sidan: <https://bif-ec.com/>.

Cecilia Boestad

Foto: Dreamstime.

ANNONS:

Har du eller någon i din närhet behov av gruppbostad? Olivia Omsorg har nu öppnat en helt ny gruppbostad för dig med förvärvad hjärnskada.

Bostaden är helt nybyggd och ligger i Lillkyrka en liten bit utanför Enköping. Den består av sex fullvärdiga lägenheter och ett gemensamt kök och allrum. Du behöver ha insatsen LSS 9:9 beviljad för att bo på gruppboistaden.

Olivia Omsorg är det småskaliga alternativet som erbjuder omsorg med hög kvalitet och skapar förutsättningar för dig att leva ett självständigt liv i samhället.

Olivia
Omsorg

För mer information:

oliviaomsorg.se

Rickard Hagelin, chef:
072-8581403

Ett LSS-steg i rätt riktning

Andning och sondmatning ska ses som ett grundläggande behov – och ge rätt till personlig assistans enligt LSS. Hjärnkraft välkomnar förslaget.

Text:

Cecilia Boestad
cecilia.boestad@hjarnkraft.se

Andning och sondmatning ska ses som ett grundläggande behov och ge rätt till personlig assistans enligt LSS. Det var under torsdagsmorgonen den 21 februari som socialminister Lena Hallengren presenterade en proposition som innebär att andning och sondmatning återigen ska ge rätt till personlig assistans. Socialministern föreslår att lagändringen ska börja gälla från den 1 juli i år.

Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som kan ges till personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Lena Hallengren säger att det behövs en tryggare och mer förutsägbar LSS-lagstiftning, där det här förslaget ska ses som en början på arbetet att förverkliga regeringens ambitioner på det funktionshinderpolitiska området.

Hon beskriver lagförslaget som ”det första konkreta resultatet” av januariavtalet och tackade Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Inom Hjärnkraft är LSS en prioriterad fråga för oss och våra medlemmar och vi välkomnar detta första steg till en förbättrad LSS-lagstiftning. ■

Socialminister Lena Hallengren vill att andning och sondmatning återigen ska kunna ge rätt till LSS-insatser.

Foto: Kristian Pohl/
Regeringskansliet

ANNONS:

Linnéa och Josef Carlssons stiftelse

beslutar i juni 2019 om utdelning av bidrag

Bidrag kan utgå till:

Barn och ungdomar (enskilda personer) dock företrädesvis barn med CP, som pga. sitt funktionshinder är i behov av ekonomiskt stöd till vård, uppehålle, fostran eller utbildning (även till föräldrarnas rekreation)

Bidrag ges endast till personer under 25 år. Funktionshindret skall vara av **neurologisk** karaktär dvs. *orsakad av funktionsnedsättning i hjärnan, ryggmärg, perifera nerver eller i musklerna*. Bidrag ges inte till allergier, syn- eller hörselskador, reumatism eller diabetes om inte samtidigt neurologiskt funktionshinder finns. Vid prövning av ansökan tillämpas vissa inkomstgränser. Bidrag ges **inte två år i följd** och utgår endast under förutsättning att det användes **efter** tidpunkten för styrelsens beslut och full betalning gjorts först därefter. Läkarintyg och/eller kuratorsintyg skall insändas tillsammans med ansökan.

Vetenskaplig forskning med ändamål att hos nämnda grupper förebygga, bekämpa och lindra sjukdomar, utvecklingsstörningar och skador av invalidiserande natur.

Föräldralösa (helt föräldralösa), mindre bemedlade barns uppföstran och utbildning

Bidrag ges endast till personer som vistas i Sverige. Upplysningar och ansökningsblanketter erhålles efter hänvändelse till stiftelsen, Kronborgsgatan 2 C, 252 22 Helsingborg, tfn: 042-21 70 19, e-post ljc@carlssonsstiftelse.se

Ansökan avseende vetenskaplig forskning kan ske direkt via vår hemsida.
Ansökningsblankett för enskilda finns för nerladdning på www.carlssonsstiftelse.se

Ansökan skall ha inkommit till stiftelsen **senast den 31 mars 2019**
Skriftligt besked om beslut sänds till sökanden efter styrelsens sammanträde i början av juni 2019.

Järngänget gör film om sin vardag

Hur är det egentligen att leva med förvärvad hjärnskada? Eller vara anhörig till en person med hjärnskada? Det vill Järngänget på Kristinehamns folkhögskola göra film om. Varje deltagare gör sin egen film. Hjärnkraft har träffat två av filmarna.

Text & foto:
Kerstin Orsén
kerstin.orsen@hjärnkraft.se

Folkhögskolan i Kristinehamn tornar upp sig som en gigantisk, ganska pampig byggnad efter promenaden från järnvägsstationen, längs med järnvägen och genom villaområdet. Det andas lugn och ro samt frisk luft - ingen rusar fram eller stresskör sin bil till parkeringen. Ändå går det ganska många elever här på skolan.

Järngänget är folkhögskolans hjärnskadekurs. Inom Järngänget har alla individuellt utformade studieplaner men gemensamt är att skolan vill:

- Öka elevernas självständighet och självkänsla.
- Erbjuder en mötesplats där eleven ingår i en gemenskap.
- Utveckla färdigheter och tillvarata tidigare erfarenheter.
- Hitta strategier för att kompensera för kognitiva nedsättningar.

FÖR ATT ANTAS till Järngänget behöver man vara över 18 år, ha en förvärvad hjärnskada och kunna klara sig någorlunda själv.

Det görs en individuell bedömning. De som söker får en chans att prova på för att se om de trivs på skolan och om kursen motsvarar förväntningarna. Järngänget har tio deltagare varav de flesta studerar på deltid.

– Filmprojektet inleddes på skoltid och deltagarna har arbetat med att gestalta sin egen berättelse. Just nu är det ett uppehåll men några av deltagarna har blivit så intresserade att de har fortsatt att filma tillsammans med Gro Westgård, berättar Johan Vickberg, lärare på kursen Järngänget.

INITIATIVTAGARE till filmprojektet är Gro Westgård, filmare som både gör dokumentärer och har hållit i liknande projekt. Konceptet går ut på att berätta sin historia och använda kameran som verktyg för läkande.

– Att vara i en kreativ process och jobba med sitt eget liv, sina tankar och erfarenheter ger perspektiv på livet, berättar hon.

Syftet med projektet är att de som är med ska få bättre självkänsla och självinsikt genom att filma och vara i den kreativa processen där det också ingår att samtala om innehållet i filmen i samband med att filmerna redigeras.

Filmprojektet fortsätter till våren då det ges möjlighet att filma färdigt, sedan redigera filmerna och samtala om berättelsen.

– Vid redigeringen måste man prioritera och fundera över vad man vill behålla bara för sig själv. Det är också en del i det kreativa arbetet, säger Gro Westgård.

■ Filmprojektet finansieras av Region Värmland i deras satsning på kultur och hälsa.

Anders berättar

I en av skolans korridorer huserar Järngänget och där träffar vi Anders Martinsson. Plötsligt en natt för 4,5 år sedan fick Anders utan tidigare förvarning en stor propp i hjärnan. Stroken ledde till halvsidig förlamning, afasi och problem med finmotoriken. Förlamningen märks inte så mycket idag, men Anders har fortfarande språkliga svårigheter och svårt att rent praktiskt göra det han tidigare kunde göra.

– Det är ett under att han är i så bra form idag, säger hans fru Agneta Martinsson.

MED HJÄLP AV JA OCH NEJ, gester, tonfall och bilder kan Anders kommunicera. Under intervjun är Anders aktiv, svarar på frågor, pekar, visar bilder och bekräftar om vi har uppfattat honom rätt eller fel.

– Påverkan på talcentrum gjorde det omöjligt att prata efter stroke men efterhand har han blivit bättre på att beskriva vad han vill säga, berättar hans fru Agneta.

Det var också svårt att skriva och läsa, men idag går det med viss svårighet. Han visar sitt kollegieblock där han skrivit en hel sida. Att det inte var så lätt framgår när han skriver sitt namn. Mödosamt formar han bokstav efter bokstav - ”det här har jag inte klarat tidigare”, tolkar Agneta.

– Vi ser hela tiden framsteg, berättar hon.

De har varit gifta i 38 år, har 4 söner och 6 barnbarn. Tillsammans har de drivit det för närvarande vilande företaget Mookåpan som tillverkar kåpor till köksfläktar.

Redan på sjukhuset hörde de talas om Kristinehamns folkhögskola och att det fanns en kurs med inriktning på förvärvad hjärnskada. När det visade sig bli svårt att arbeta vidare efter stroke ville Anders ändå ha något att göra så Agneta undersökte möjligheterna. Sedan sökte Anders in på skolan. Först fick han möjlighet att prova på hur det

är att gå på folkhögskola under några veckor. Nu går han sitt tredje år och är tydlig med att han trivs fantastiskt bra.

Med hjälp av bilder beskriver han att skolan ordnar studiebesök på olika företag, han har idrott, de ordnar projekt om hjärnan, skriver på datorn och nu senast gör de film.

FILMEN HANDLAR OM Anders vardag, hur det är att leva med en förvärvad hjärnskada. Agneta berättar att ingen utanför projektet har sett filmen än och att det är Anders som tar beslut om vad som ska vara med i filmen. De har pratat om att även gestalta situationer när Anders är ledsen.

– Det blir inte rätt att bara visa det positiva som händer. Anders har ambitionen att även gestalta sorgen och det som känns svårt i filmen. Han har alltid varit öppen med allt som har hänt och vill med sin berättelse hjälpa andra. Anders tycker inte att det var svårt att göra filmen - snarare roligt.

Vad betyder folkhögskolan för dig?

– Allt, det är helt otroligt, gemenskapen är viktig, att se förbättring och få stimulans. Det är inte alltid roligt med skolan varje sekund men det är viktigt att vara här för att se en utveckling. >>>

”

Anders har ambitionen att även gestalta sorgen och det som känns svårt i filmen.”

KORTFAKTA

Namn: Anders Martinsson

Ålder: född - 56

Skada: Stroke.

Utbildning: Järngänget – Kristinehamns folkhögskola, går tredje året.

Bäst med folkhögskolan: Gemenskapen. Kan utvecklas: Skulle vilja vara mer kreativ, det kräver ju resurser.

Fritid: Spelar saxofon i en liten grupp, spelar golf, simmar och tränar.

”

Det är så skönt att känna att jag är del av en klass, ingår i en grupp och får en känsla av "vanlighet"

Foton på Tilde: Privata

Anders har många vänner. Han spelar i en grupp med två andra "gubbar", simmar några gånger i veckan med grannen, en kompis hjälper honom med träning en till två gånger i veckan. Han har en ovanligt stor social uppbackning med fru, söner och vännerna.

– Anders har så mycket energi och framåtanda. Han har varit snäll och omtänksam mot andra i hela sitt liv och hjälpt sina vänner. Det visar sig nu, säger Agneta.

Hur ser du på framtiden – efter det här sista året på skolan?

– Vill börja jobba. Anders visar bilder på sitt nya tilltänkta projekt – att gjuta pelare i betong. Men han ska också hjälpa en av sönerna med en renovering. Sedan visar han bilder från förrförra julen då han åkte skidor och träffade sångerskan Carola.

Tildes historia

En annan elev som går på folkhögskolan är Tilde Alling. Hon blev påkörd när hon cyklade hem från stallet. Istället för att byta om, äta middag och åka till kompisar blev det ilfärd med ambulans och sedan flyg till Uppsala där Tilde låg i koma under två

veckor. Tillbaka i Karlstad var Tilde inlagd på neurologen och rehabavdelningen för vuxna i 10 månader.

DET HAR VARIT OCH ÄR en tuff resa för en ung tjej, vars liv förändrades på några sekunder.

– Det påverkade oerhört mycket. Rent fysiskt fick jag vänstersidig förlamning hamnade i rullstol, blev spastisk, har tränat upp vänsterbenet nu. Dessutom blev det balansproblem och synbortfall. Värst idag är problem med minne, omdöme och kognitivt svårt t ex med det sociala filtret, beskriver Tilde.

– Det finns bra stunder också. Jag vet att jag har kommit oerhört långt. Jag kunde till exempel inte prata förrän efter flera månader.

Tilde har assistans som hjälper till med det mesta i vardagen och ser till att rehabilitering, som ridterapi och vattengymnastik med sjukgymnast, blir av. Det är något hennes föräldrar har lyckats hitta själva.

Privat har de anlitat en sjukgymnast vars tips har varit värdefulla. De har också fått råd av en arbetsterapeut. Det har bland annat handlat om att ha små whiteboardtavlor för att notera saker, minnespåsar, att vila utan intryck, träna på att inte avbryta och att gå upp vid samma tid varje dag.

– Rutiner är A och O nu, säger Tilde och tillägger: Gud vad insiktsfullt, med ett stort skräck.

INTERVJUN ANPASSAS tidsmässigt så att Tilde kan vila efter förmiddagens lektioner för att minimera hjärntröttheten som är ett stort problem och är i vägen för mycket i Tildes liv. Trots att hon sett fram emot intervjun blir det ändå tufft att orka med. Det var också ett skäl till att bo på internat. Förutom att det började bli dags att flytta

KORTFAKTA:

Namn: Tilde Alling

Ålder: 20 år

Skada: Trafikolycka, blev påkörd av en bil.

Utbildning: Järngänget – Kristinehamns folkhögskola, första året.

Bäst med folkhögskolan: Bild & form.

Fritid: Egna hästen Måni, hänger med vänner, går på chokladkafé, konserter och Peace & love.

hemifrån så slipper hon nu resorna till och från skolan varje dag som annars riskerar att ta för mycket energi.

– Det är skönt att bo på skolan. Jag orkar mycket mer nu än jag gjorde för bara tre månader sedan.

Tilde berättar att hon först gick på en annan skola där hon inte trivdes. På grund av hjärntröttheten blev det för mycket i stora klasser. Även om lärarna var bra i den enskilda undervisningen så blev det också ensamt.

HON SKINER UPP när hon pratar om folkhögskolan i Kristinehamn där hon har gått i snart ett år.

– Nu är jag så nöjd. Folk är trevliga – säger hej tillbaka när jag säger hej. Skolan betyder jättemycket. Det är så skönt att känna att jag är del av en klass, ingår i en grupp och får en känsla av ”vanlighet”.

Vad vill du få ut av skolan?

– Jag vill träna hjärnan, få hjärnkunskap – inte bara de vanliga skolämnen, lära mig vardagliga saker som att laga middag och klara sig själv. Det är mycket runtomkring också som jag tränar på.

Tilde har gjort filmer tidigare. Hon visar en av filmerna på sin mobil där hon är tillsammans med sin häst Máni. Det ser härligt ut.

– Det är kul – jag älskar att göra film. Den här gången är det mest jag i fokus, berättar Tilde.

Vad vill du göra med filmen?

– Jag vet inte riktigt, vi ska klippa ihop den och visa den – kanske lägga ut den på Youtube.

Projektledaren Gro Westgård poängterar att det är deltagarna själva som bestämmer över materialet.

– Processen är i fokus – inte resultatet. Sedan är det bra om filmerna kan visas för att hjälpa andra. Och visas för anhöriga eller vänner för att skapa förståelse.

– Film handlar om att förmedla känslor. När inte ord räcker till är bilder bra, säger Gro Westgård.

LÄNGRE FRAM I VÅR blir det premiärvisning på Kristinehamns folkhögskola av de filmer som producenterna och regissörerna vill visa. Det blir spännande! För undervecknad var det en fin dag med härliga möten med underbara människor på skolan. ■

För få sökande till Järngänget

Från och med i höst tvingas skolan halvera undervisningen av ekonomiska skäl. Det är för få som söker sig till folkhögskolans hjärnskadekurs. Undervisningen kommer endast att ske på halvfart.

Det är i dagsläget tio personer som går kursen Järngänget, inte alla studerar på heltid.

Undervisningen kommer att minska från fem dagar per vecka till två dagar per vecka. För Tilde som går på skolan och hennes mamma innebär beskedet om neddragningen en stor besvikelse.

– Detta påverkar naturligtvis Tildes och många andras vardag negativt. Att hitta vettig sysselsättning efter en hjärnskada är ju så enormt svårt. Vi hoppas att landstinget och/eller Region Värmland kan hjälpa till att bidra ekonomiskt för att behålla en så viktig och betydelsefull sysselsättning och rehabilitering som kursen Järngänget står för, säger Pernilla Alling.

Folkhögskolor finansieras via statsbidrag och bidrag från regionen. På Järngänget finns möjlighet för tio till tolv personer att studera på heltid.

– Det gavs möjlighet att söka fler deltagarveckor men hos oss var det svårt att fylla platserna.

– Vi ser att det sker en utveckling hos våra elever. Vi arbetar med strategiska kompensationsmetoder för att kompensera för de svårigheter man kan ha, säger Elisabeth Bollås, biträdande rektor.

De som idag går hjärnskadekursen Järngänget kommer alla från Värmland, trots att det finns möjligheter att bo på skolans internat. Skolan välkomnar sökande från hela landet och det går att söka sig till Järngänget när som helst på året.

– Skolan vill skydda kursen så att den kan finnas kvar. Om det blir ett ökat söktryck och fler deltagare så finns möjligheten att förändra beslutet. Det finns en vilja från skolan att kursen ska finnas kvar, säger Johan Vickberg, lärare för Järngänget. ■

Text & foto:

Kerstin Orsén

kerstin.orsen@hjärnkraft.se

”

Detta påverkar naturligtvis Tildes och många andras vardag negativt. Att hitta vettig sysselsättning efter en hjärnskada är ju så enormt svårt.”

Elisabeth Bollås.

Johan Vickberg.

Dags att hoppa över labyrinten och hitta en ny väg.

Foto: Dreamstime.

Resultatet Modellprojektet

Hjärnskaderehabilitering, stöd och servicefunktioner i Sverige behöver hitta nya vägar för att tillvarata de begränsade resurser som finns och sprida goda exempel. Under arbetet har Modellprojektet noterat en rad förbättringsområden inom skilda verksamheter som rör personer med hjärnskada.

Text:

Marie-Jeanette Bergvall
marie-jeanette.bergvall@
hjarnkraft.se

Sammanfattningsvis är Modellprojektets analys att det finns välfungerande öar men de som befinner sig däremellan riskerar att bli utan adekvata insatser. Det krävs investeringar och nytänkande för en angelägen utveckling av rehabilitering, stöd i vardagen, hur barn tas emot i skolan, möjligheter att återgå i arbete, samt en fungerande samordning. Resultaten i de sju olika rapporter som Modellprojektet tagit fram utmynnar i tre gemensamma huvudmål:

1. **Nationella riktlinjer** - för rehabilitering och stöd efter traumatisk hjärnskada för barn, ungdomar och vuxna.
2. **Hjärnskadekoordinator** för personer med förvärvad hjärnskada i alla landsting/regioner.
3. **Nationellt kompetenscenter** (NKC) för förvärvad hjärnskada.

Nationella riktlinjer

Varje år får cirka 20 000 personer en traumatisk hjärnskada. Socialstyrelsens kriterier för att ta fram riktlinjer är att de ska omfatta en stor grupp med en svår kronisk sjukdom som tar omfattande samhällsresurser i anspråk. Cirka 25 000 personer insjuknar i stroke varje år, 20 – 25 000 insjuknar i demenssjukdomar varje år. För dessa två diagnosgrupper finns riktlinjer.

Trots Socialstyrelsens egen kritik redan 2012 att det saknades styrdokument för landstingens rehabiliteringsinsatser har inget hänt. Det saknas nationella riktlinjer för personer med traumatisk hjärnskada, oavsett ålder. För barn saknas dessutom kvalitetsregister. På SBU pågår ett projekt för att utvärdera och bedöma effekter av rehabiliteringsinsatser vid traumatisk hjärnskada. Resultaten publiceras hösten 2019. Vi hoppas att de kommer att stärka möjligheterna till riktlinjer för vår målgrupp. Ett motsvarande kunskapsunderlag bör tas fram också för barn och ungdomar.

Hjärnskadekoordinator

I samma stund som en person med hjärnskada skrivs ut från hälso- och sjukvården sker något drastiskt. Hen övergår från att vara patient till att själv ansvara för att söka

stöd, insatser, bistånd, bostadsanpassning eller färdtjänst. LSS, SoL, Lag om bostadsanpassningsbidrag, Lag om färdtjänst och riksfärdtjänst är lagar som utgår från den enskildes frihet och självständighet. Därför måste insatserna sökas av den enskilde som dessutom ska kunna styrka sina behov. Ansökan prövas och beslutas, ofta utifrån budget och befintliga resurser. Handläggningstiderna är långa och inte sällan måste besluten överklagas.

Den samordningsfunktion som erbjuds idag är Samordnad individuell plan (SIP). Den kan fungera för många. Men SIP används i alltför liten utsträckning ute i verkligheten. I Socialstyrelsens lägesrapport 2018 "Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning" konstaterades dessutom att andelen kommuner som har rutiner för att informera den enskilde om möjligheterna att få SIP minskat från drygt 60 procent året innan till knappt hälften.

I Region Skåne finns sedan 2001 en väl fungerande funktion som Hjärnskadekoordinator. Den ser vi som modell för en nationell samordningsfunktion. Funktionen är direkt underställd Hälso- och sjukvårdsnämnden.

De olika aktörerna har avgränsade arbetsuppgifter och ansvarsområden. Koordinators uppgift är att föra samman både nya och redan etablerade aktörer för att tillsammans med den enskilde arbeta utifrån dennes önskemål.

Nationellt kompetenscenter

Ett kompetenscentrum, NKC, som samlar in och sprider kunskap kan innebära en avgörande skillnad för både de som lever med förvärvad hjärnskada och de som i sin yrkesroll möter gruppen. Det finns mycket och välgrundad kunskap inom området. Men den är splittrad och ingen har överblick.

Insatserna ser olika ut över landet. Ingen har ett helhetsansvar för att förbättra situationen för personer med förvärvad hjärnskada och det verkar finnas ett avsevärt avstånd mellan befintlig kunskap och faktisk implementerad verksamhet. Därför är det viktigt med kontinuerlig utbildning och forskning.

Kompetensen behöver höjas på alla nivåer hos huvudmän och verksamheter. Kunskap om och förståelsen för hur det faktiskt är att leva med förvärvad hjärnskada måste öka. Projektet konstaterar att det bör finnas en instans som kan tillhandahålla kvalitetssäkrad information eller anvisa var den finns.

NKC ska skapa en kunskapsbank inom hjärnskadeområdet genom att:

- ▶ Samla in, strukturera och sprida kunskap
- ▶ Sammanställa nationell och internationell erfarenhet och forskningsresultat.
- ▶ Underlätta implementering.
- ▶ Bidra till innovation och utveckling av ny kunskap och nya metoder.

Kunskapsspridningen ska vara konkret och lättillgänglig, då tiden för kompetensutveckling och kunskapsinhämtning är knapp i de flesta verksamheter.

Fler förbättringsområden

Utöver de tre huvudmålen identifierar Modellprojektet behov av sju särskilda satsningar:

- 1. Habiliteringen** – förtydligande av uppdraget så att personer med förvärvad hjärnskada inkluderas och inte som idag riskerar att exkluderas om de inte har motoriska och/eller intellektuella funktionsnedsättningar, beroende på landstingens/regionens olika prioriteringar.
- 2. Skolbaserad landstingsfinansierad undervisning** för barn och unga som är för friska för att vara kvar på sjukhuset men för sjuka för att återgå till skolan. De behöver en skolbaserad rehabilitering.
- 3. Elevhälsan** – uppdraget förtydligas och stärks då de har en nyckelroll för kunskapsöverföring från vården till skolan och bör förstärkas med rehabiliteringspersonal.
- 4. Sjukhusläraryrket** – uppdraget vidgas till att tillgodose behovet av samordning vid återgång till hemskolan då vårdtiderna för inläggande patienter blir allt kortare. En viktig del blir att följa eleven ut i hemskolan, där pedagogerna behöver stöd för att utforma undervisningen.
- 5. SPSM** - Specialpedagogiska skolmyndigheten behöver stärkas för att i ökad utsträckning ge skolpersonal information och handledning om hur förvärvad hjärnskada kan påverka elever och vad som kan göras pedagogiskt.
- 6. Studiestödet** till personer med hjärnskada behöver förbättras i vuxenutbildningen.
- 7. Modell från Finsam** - samordningen mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen behöver stärkas enligt modell från Finsam. Det saknas idag ett strukturerat sätt att bedöma arbetspotential och lämpliga insatser för återgång i arbete och det görs olika bedömningar av olika aktörer.

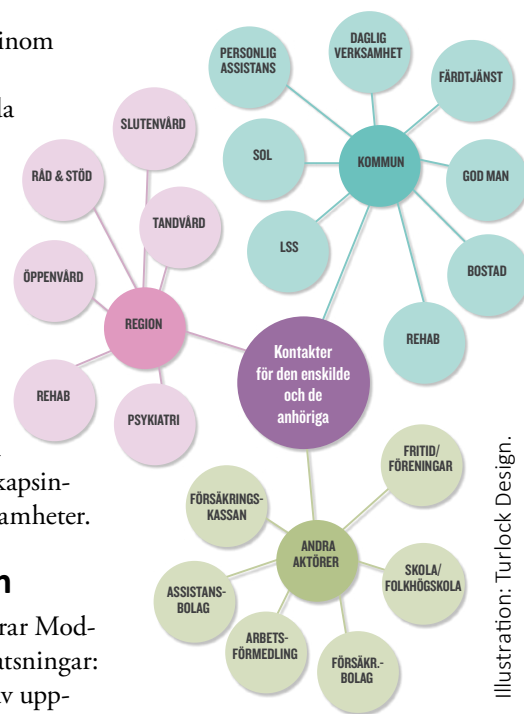

Illustration: Turlock Design.

Många kontakter! Hjärnskadekoordinatören kan lotsa och ge en överblick i alla samhällets stödsystem.

Tack, alla!

■ En avgörande faktor för Modellprojektets goda resultat och genomarbetade rapporter är de samarbeten med ett 60-tal personer från hela landet som projektets processledare byggt upp. På så sätt har vi fått en bred enighet kring förslagen. Ett riktigt varmt och innerligt tack till alla er som arbetat så engagerat för Modellprojektet. Och ett särskilt tack till professor Jörgen Borg, som deltagit i utvecklingen av projektet och sedan som medicinsk sakkunnig deltagit i styrgruppens arbete.

Marie-Jeanette Bergvall

RAPPORTERNA

Modellprojektet har tagit fram sju fördjupningsrapporter, en sammanfattning och en lättläst sammanfattning. Alla dessa kan hämtas som pdf eller beställas i tryckt format. För de tryckta rapporterna debiteras porto och emballage. Rapporterna finns på www.levamedtraumatiskhjärnskada.se

Text: Marie-Jeanette Bergvall | marie-jeanette.bergvall@hjarnkraft.se

Rehabilitering inom hälso- och sjukvård – VUXNA

Rapporten ger en aktuell beskrivning av traumatisk hjärnskada, konsekvenser och åtföljande rehabilitering för vuxna, över 18 år. Den vänder sig till professionen och till personer med traumatisk hjärnskada, deras anhöriga och andra närstående.

Rapporten ger information om vilka förväntningar som kan ställas på rehabiliteringsinsatser och ger underlag till rekommendationer och förslag på rehabilitering och stödsatser.

Efter en grundläggande beskrivning berörs de skilda nivåerna för rehabilitering och anhörigas betydelse under den ibland långa tidsperiod som rehabilitering och återhämtning fortgår.

Likasa beskrivs behoven av samordning och fungerande team.

Insprängd i texten finns beskrivningar av situationer som berör personer med erfarenheter av traumatisk hjärnskada.

Rehabilitering inom hälso- och sjukvård – BARN

Rapporten ger kunskap om hälso- och sjukvårdens insatser för barn och ungdomar med traumatisk hjärnskada. Den ger exempel på hur livet kan påverkas för barn som drabbas av lättare eller svårare traumatiska hjärnskador och vilken hjälp gruppen får.

Rapporten beskriver tidigare granskningar, ger en internationell utblick och beskriver hur rehabilitering organiseras i Sverige för barn och unga. Slutligen presenteras förslag som ökar möjligheterna för barn och ungdomar med traumatisk hjärnskada att få tillgång till en långsiktig, individanpassad, familjefokuserad och tvärfacklig rehabilitering.

Vi behöver säkerställa att sjukvårdens insatser finns tillgängliga för barn och ungdomar med traumatisk hjärnskada oavsett var i Sverige de bor och oavsett vem de råkar träffa i sjukvården. Förslagen ska stärka möjligheten till god livskvalitet för barn och ungdomar som har en kvarstående funktionsnedsättning.

Stöd och service

Här beskrivs de stödformer som personer med förvärvade hjärnskador kan ha rätt till enligt de lagar som styr insatser enligt LSS, bistånd inom socialtjänsten, bidrag för bostadsanpassning samt resor inom färdtjänst och riksfärdtjänst.

Varje lags stödsystem och villkor för insatser beskrivs. Ansvar för respektive stödsystem och hur det kan vara organiserat presenteras översiktligt. Därefter redogör vi för resultaten från de uppföljningar och tillsyner som olika myndigheter har gjort för att ta reda på i vilken grad lagstiftningarnas intentioner uppfylls.

Till sist lämnar vi rekommendationer för förbättringar av det samlade stödet till personer med funktionsnedsättningar. Det finns i ovanstående lagstiftningar bestämmelser om förebyggande stöd och planerings- och informationskyldighet. I den sociala lagstiftningen är ansvaret för stöd uppdelat på staten, landstingen/regionerna och kommunerna.

Stöd i skola och fritid

Rapporten beskriver det nationella och internationella kunskapsläget för det stöd som finns för barn med traumatisk hjärnskada, i skola och på fritid. Den beskriver de lagar och konventioner som styr barnets rätt till stöd och ger en översikt av hur stöden fungerar. Rapporten tar också upp habiliteringens roll, reglering av hjälpmedel inom området och nationella likheter och olikheter.

Vidare redovisas forskning i form av litteraturstudier och kvalitativa studier utifrån individuella intervjuer med barn, vårdnadshavare och skolpersonal.

Slutligen presenteras förslag på förändringar för att säkerställa att barn med traumatisk hjärnskada får ett likvärdigt stöd, oberoende av var i landet de bor.

Förslagen ska stärka barnens möjligheter att med rätt stöd uppnå bästa möjliga resultat utifrån de funktionsnedsättningar hjärnskadan medfört och dessutom möjligheter till en aktiv och stimulerande fritid i enlighet med Barnkonventionen.

Arbete, försörjning och utbildning

Rapporten beskriver befintlig lagstiftning och aktuella stödsystem samt dess effekter genom att ge en överblick av tillsynsmyndigheternas uppföljningsresultat, kunskapsläget och forskningsresultat för personer med förvärvad hjärnskada.

Insatserna som beskrivs är ersättningssystem från Försäkringskassan, arbetsmarknadspolitiska åtgärder för personer med funktionsnedsättningar enligt Arbetsförmedlingens lagstiftningssystem, daglig verksamhet enligt LSS, bistånden sysselsättning och försörjningsstöd enligt Socialtjänstlagen och arbetsresor enligt Lag om färdtjänst.

Ansvar för de olika stödformerna är uppdelat på stat och kommun samt till viss del landsting/regioner. Insatserna kan utföras av privata utförare enligt olika bestämmelser.

Samordning

Rapporten beskriver samordningsinsatser, nuvarande situation i Sverige och resultat vid en internationell jämförelse. I analysen görs jämförelser med andra diagnosgrupper och exempel på samordning av vård och omsorg.

Rapporten inkluderar även samhällsstöd efter de medicinska insatserna. Det innebär att samordning ses ur ett biopsykosocialt perspektiv och inte bara ett medicinskt.

Rapporten bygger på workshops tillsammans med övriga processledare, litteraturgenomgångar, deltagande i seminarier och samtal med personer med egen erfarenhet, närstående och sakkunniga.

I denna rapport tas också upp samordning utifrån erfarenheter från Modellprojektets övriga processområden.

Stödfunktioner

Rapporten beskriver stödfunktioner som Case management (CM) hjärnskadekoordinator/vägleddare, personligt ombud och god man med perspektiv på personer med traumatisk hjärnskada men också utifrån hela gruppen med förvärvad hjärnskada. Den beskriver den nuvarande situationen i Sverige men ger också exempel på det internationella kunskapsläget för området stödfunktioner.

Underlag har samlats in för att kunna beskriva specifika behov, kritiska skeden och händelser under en persons liv där det har varit viktigt att få tillgång till samordnande stödfunktioner. Vi har även belyst vilka lagar som styr området. Utifrån våra fallbeskrivningar och analysen av dessa ser vi tydliga nationella, regionala och internationella skillnader inom området.

I rapporten beskrivs också det samordningsansvar som tas av anhöriga och hur de påverkas av detta. Vi har utifrån denna analys tagit fram förslag och rekommendationer på en nationell modell för området stödfunktioner och för specifika samordningsfunktioner.

Sammanfattningen av projektets resultat finns även i en "läsa lätt"-version på: hjärnkraft.se och på levamedtraumatiskhjärnskada.se. De går också att beställa per telefon 08-447 45 30.

Porto & emballage

■ Kostnaden för 1 rapport är 49 kronor.

Två till sju rapporter kostar 79 kronor.

=

Foto: Dreamstime.

Vad händer nu?

Plan för implementering

Styrelserna i Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och Personskadeförbundet RTP har enats som en gemensam plan för implementering av Modellprojektets resultat under de närmaste två åren.

Planen kommer givetvis att successivt revideras, men är ett viktigt dokument för det fortsatta arbetet. Styrgruppen för Modellprojektet kvarstår som ansvarig för att genomföra implementeringsarbetet: förbundssekreterare Cecilia Boestad, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, professor Jörgen Borg, Danderyds sjukhus AB, förbundsordförande Marina Carlsson, Personskadeförbundet RTP förbundsordförande Maria Lundqvist-Brömster, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och kanslichef Agneta Rönqvist, Personskadeförbundet RTP.

<<< En plan för att utjämna skillnaderna för personer med hjärnskada i landet.

Bild Dreamstime

Behov av Nationella riktlinjer för traumatisk hjärnskada

SBU, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, arbetar med kunskapsunderlag för vuxna med traumatisk hjärnskada. Syftet med SBUs projekt är att utvärdera och bedöma effekter av rehabiliteringsinsatser vid traumatisk hjärnskada ur ett medicinskt, ekonomiskt, etiskt och socialt perspektiv.

Syftet är också att belysa praxis samt att identifiera eventuella vetenskapliga kunskapsluckor som underlag inför framtida forskning. Underlag är inskickat avseende motsvarande kartläggning för barn med traumatisk hjärnskada.

Eftersom ett sådant kunskapsunderlag är en grund för riktlinjearbetet planerar organisationerna att uppvaktning av Socialstyrelsen i samband med att SBU släpper sitt underlag hösten 2019.

Behov av Nationellt kompetenscenter för förvärvad hjärnskada

En preliminär ansökan är inskickad till Arvsfonden om en förstudie. Syftet är att i en förstudie utreda förutsättningarna för uppbyggnad av ett Nationellt kompetenscenter (NKC) som, utifrån från målgrupps och verksamheternas behov, byggs underifrån och skapar nya mötesplatser för tvärvetenskapligt utbyte där erfarenhetsbaserad kunskap samverkar med profes-

sionell kunskap i utvecklingen av insatser för personer med förvärvad hjärnskada.

Behov av en nationellt reglerad samordningsfunktion med placering i varje landsting/region

Inför kommande uppvaktningar av Socialstyrelsen, SKL, Socialdepartementet, Socialutskottet, och påverkansarbete via debattartiklar etc. kommer vi att ta fram ett särtryck av rapporterna Stödfunktioner och Samordning.

Parallellt arbetar vi med att kartlägga möjligheterna till uppdragsutbildning och utveckling av kvalitetskriterier för Hjärnskadekoordinatorkfunktionen. Här utgör funktionen i Region Skåne som funnits sedan 2001 en modell.

Särskilda satsningar

Habiliteringen - arbetet med att barn, unga och vuxna med kognitiva funktionsnedsättningar ska inkluderas i habiliteringarnas verksamheter är ett arbete som måste ske i landsting och regioner. Förbundens roll blir att stötta de regionala föreningarna med underlag.

För arbetet med de frågor som rör skolan ska en särskild arbetsgrupp tillsättas för uppvaktningar av Skolverket och SPSM, SKL, landsting och regioner:

- ▶ Skolbaserad landstingsfinansierad undervisning
- ▶ Elevhälsan
- ▶ Sjukhusläraryrket
- ▶ SPSMs rådgivare.

Förbättrat studiestöd och utökat Finsam-samarbete kommer att kräva en långsiktigt påverkansarbetare av myndigheter och politiker centralt och lokalt/regionalt. ■

Häng med Min Stora Dag på sommarläger i Skåne den 6-9 juni 2019

Det blir ett läger fullt med härliga aktiviteter tillsammans med andra ungdomar. Det blir ridning, fiske, pyssel mm.

Lägret är kostnadsfritt och inga förkunskaper krävs.

Medlemmar i Hjärnkraft mellan 14–18 år med förvärvad hjärnskada är välkomna.

Du kan också läsa mer om lägret på www.hjarnkraft.se eller anmäla dig direkt på:

www.minstoradag.org/camp/hjarnkraft/

Kontakta Cecilia Boestad för mer information och hjälp med anmälan: cecilia.boestad@hjarnkraft.se eller 08-447 45 30.

Ansök nu och säkra din plats!

ANNONS

Behöver du stöd för att komma ut i arbetslivet?

På Misa kan du få daglig verksamhet på en arbetsplats som passar just dig.

Välkommen på ett studiebesök.

www.misa.se

08 - 669 01 60

liljeholmen@misa.se

Frågestund, bl a om hjärnskadekoordinatorer och case manager.
Foto: Cecilia Boestad.

Föreläsarna Robert Rauch, Alison Godbolt, Mikael Ledin, Dario Barsalini och längst till höger Peter de Koning.
Foto: Kerstin Orsén.

VÅRDPROGRAM

för personer med traumatisk hjärnskada

I samarbete med rehabiliteringsmedicinska universitetskliniken på Danderyds sjukhus anordnades ett miniseminarium. Överläkare Alison Godbolt axlade rollen som moderator då representanter från Holland och Nordirland beskrev sina arbeten med vårdprogram för personer med traumatisk hjärnskada. Från Sverige beskrevs hur man arbetar med unga vuxna på Danderyds sjukhus.

Text:
Marie-Jeanette Bergvall
marie-jeanette.bergvall@
hjärnkraft.se

D r Peter de Koning, arbetar på Rehabilitation Centre Heliomare, Wijk aan Zee i Holland, där det finns ett vårdprogram för barn och unga med traumatisk hjärnskada. Han trycker på vikten av både nationella och regionala överenskommelser i vårdprogram och betydelsen av implementering. Han fokuserade på några förbättringsområden: återgång till skolan, uppföljning efter sjukhusvård och av milda skador.

Deras vårdprogram anger den standard som unga och deras föräldrar kan förvänta sig av omhändertagandet efter en traumatisk hjärnskada under de olika faserna, från den akuta till rehabilitering. Det framgår vilka bedömningar och insatser man kan vänta sig och vad man kan göra själv.

■ Seminariet kunde genomföras med stöd från Helge Ax:son Johnssons Stiftelse.

Peter de Koning beskriver att de formella åtagandena i organisationen har varit viktiga, men även att skapa, stärka och formalisera de informella nätverken för att få genomslag för vårdprogrammen. De regionala nätverken har medfört att de lärt känna varandra, kan hänvisa till varandra och har blivit medvetna om kritiska punkter i uppföljningen. Samtidigt har information från sjukhus till såväl primärvård som skola och föräldrar förbättrats och vården har blivit mer samordnad.

Peter de Koning ger några rekommendationer för vårt fortsatta arbete.

– Det är viktigt att skapa en känsla av att nu är det bråttom, vi måste åstadkomma en förändring. På nationell nivå är det viktigt att få godkännande av hälso- och sjukvårdsmyndigheterna, att engagera funktionsrättsorganisationerna, och att beskriva gemensamma mål för alla vårdgivare.

På regional nivå krävs en ledningsgrupp, att man får stöd från ledningen, väljer specifika förbättringsområden och fastställer ”smarta mål”.

– Det är lättare att äta elefanten om man tar en bit i taget, och kom ihåg att också ha roligt längs vägen, säger han avslutningsvis.

Nordirland

Neuropsykologerna dr Robert Rauch och Dario Barsalini, från Northern Health and Social Care

Trust på Nordirland beskrev sitt vårdprogram för vuxna med förvärvad hjärnskada.

På Irland började arbetet 2008 med en nationell granskning av omhändertagandet efter förvärvad hjärnskada. Det ledde fram till lanseringen av en handlingsplan 2010 med rekommendationer för kvalitetsförbättringar och stöd till individer, vårdare och familjer, som också skulle leda till effektivare vård och samarbete. År 2011 presenterades nästa dokument som beskrev vårdstandard och kvalitetsindikatorer.

Målet var att utveckla ett standardiserat omhändertagande för vuxna. Vårdprogrammet innehöll bland annat steg för screening och initial bedömning, uppföljande bedömning, planering och mål för rehabiliteringen, behov av tvärvetenskapliga insatser och planering för uppföljning vid utskrivning från hälso- och sjukvården.

Redan 2015 utvärderades vårdprogrammet. Man granskade om kraven för vårdstandard och kvalitetsindikatorer uppnåtts, erfarenheterna hos personer med förvärvad hjärnskada och vårdgivarna. Rapporten skulle beskriva resultaten, identifiera områden av god praxis och, vid behov, ge rekommendationer för förbättringar.

Synpunkter från patienter och vårdgivare visade att de fick mer information om hjärnskador under olika stadier av återhämtningsprocessen, kommunikationen mellan vårdpersonal och patienter hade förbättrats, primärvård och andra vårdgivare fick mer stöd liksom familjerna.

Unga vuxna

Enheten för unga vuxna startade 2012 på Danderyds sjukhus. Neuropsykolog Mikael Ledin beskrev arbetet med personer mellan 18-25 år, där

Det holistiska tillvägagångssättet: En modell för gruppbaserad kognitiv rehabilitering

rehabiliteringen möter den period i livet då man går från ungdom till vuxen. Metoden beskrivs i korthet i bilden ovan.

Nyckelfaktorer efter sex års verksamhet är

- ▶ Integreringen av rehabilitering och en viktig utvecklingsperiod i livet.
- ▶ Det långsiktiga perspektivet.
- ▶ Det holistiska förhållningssättet.
- ▶ Det individuella och flexibla förhållningssättet.
- ▶ Betydelsen av motivation.
- ▶ Vikten av samarbeten med familj och externa resurser.
- ▶ Ett gradvis ökande eget ansvar och hjälp till självhjälp. ■

Illustrationer:
Dreamstime.

ANNONS:

Assistans efter dina önskemål

Delaktighet - Kunskap - Närhet - Förebilder

Vår assistans bygger på den kunskap och erfarenhet som vi har på Rehab Station Stockholm av att bedriva framgångsrik neurologisk rehabilitering.

Kontakta Annika Törnsten
Telefon 08-555 44 172
annika.tornsten@rehabstation.se
www.rehabstation.se

Praktikertjänst
REHAB STATION

Ny forskning

Rätt stöd kan hjälpa många tillbaka till arbete efter förvärvad hjärnskada

Bäst prognos för att återgå till arbetet har män som är födda i Sverige, har högskoleutbildning, barn och är nöjda med sin rehabilitering. Det visar Marie Matérne i sin doktorsavhandling Återgång i arbete efter förvärvad hjärnskada – livskvalitet, möjligheter och hinder.

Text:
Marie Matérne
marie.materne@
regionorebrolan.se

I Sverige drabbas årligen cirka 26 500 personer av stroke, 14 000 vårdas på sjukhus för traumatisk hjärnskada och cirka 1 300 diagnostiseras med olika tumörer i hjärnan och övriga nervsystemet. Det betyder att många drabbas av en förvärvad hjärnskada, men endast 35–41 procent av dem kan återgå till förvärvsarbete, trots stark motivation. Området återgång i arbete efter förvärvad hjärnskada är sparsamt undersökt i Sverige trots att det påverkar en stor grupp människor.

Syftet med avhandlingen är att studera de möjligheter och hinder som finns för återgång i arbete samt vilken betydelse det har för dessa personers livskvalitet. Den empiriska delen av avhandlingen visar att individuell anpassning, motivation och sociala och kognitiva funktioner är viktiga delar för att lyckas återkomma i arbete.

– Återgången till arbetslivet underlättas av att få körkortet tillbaka, att ha en hög

motorisk och kognitiv funktion och en högskoleutbildning. Det underlättar också att ha barn i hushållet, säger hon.

INDIVIDUELLT STÖD är också viktigt, och en studie gäller utvalda stödpersoner som uppfattar att de kan ge värdefullt stöd genom engagemang, anpassning och samverkan.

Arbetsgivare kan underlätta på olika sätt som exempelvis kortare arbetstid och fler raster. Personer med förvärvad hjärnskada behöver få en individuell anpassning.

– Det är också viktigt att ha lagom stor motivation, så att man varken driver på sig själv för mycket eller för lite, och att ha stödpersoner runt omkring sig.

– Stödpersoner är väldigt viktiga under hela rehabiliteringen. Det kan vara en anhörig, en chef, kollegor eller andra yrkesroller. Det viktiga är att de är engagerade och med hela vägen, säger Marie Matérne.

RESULTATET i studierna visar att många faktorer underlättar återgången i arbete, bland annat att vara man, vara född i Sverige, ha en högskoleutbildning och ha barn i hushållet. Vidare ökar möjligheterna för dem som inte har afasi, har bra fysisk och kognitiv förmåga och inte känner sig oroliga eller nedstämda. Förmågan att klara vardagliga

Mer info?

■ Avhandlingen finns på:
<http://oru.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1254009&dswid=-386>.
Den går även att beställa via mejl: marie.materne@regionorebrolan.se eller telefon: 019-602 62 66.

Efter en förvärvad hjärnskada kan livet komma i gungning likt vattnets vågor. Många faktorer tillsammans skapar möjligheter och hinder för återgång i arbete samt förändrad livskvalitet. Stentornets stenar symboliserar att om en sten tas bort riskerar hela tornet att falla. Alla stenar tillsammans bildar en helhet som gör att den håller ihop. Tornet symboliserar arbetsrehabilitering som fungerar efter förvärvad hjärnskada och personen kan återgå i arbete.

Marie Matérne är socionom, magister i socialt arbete och disputerade i december 2018 med avhandlingen *Återgång i arbete efter förvärvad hjärnskada – livskvalitet, möjligheter och hinder*.

Hon har under flera år arbetat som verksamhetschef på vuxenhabiliteringen och med olika projekt. Under senare år har hon jämte sina forskarstudier arbetat som utvecklingsledare inom Område habilitering och hjälpmedel i Region Örebro län. Marie är som forskare knuten till Institutet för handikappvetenskap (IHV). Hon har fått medalj ur Hjärnskadefonden för forskningen.

saker såsom hygien och arbete, fritid m.m. är också viktig, liksom att ha körkort och ha inflytande över sin rehabilitering.

De som kan återgå i arbete har en större ökning av livskvalitet jämfört med de som inte kan. Livskvaliteten påverkas positivt om personen har högskoleutbildning, har en god fysisk förmåga och får sitt körkort tillbaka.

MATERIALET innefattar olika källor av upplevelser, erfarenheter och faktorer. Avhandlingen visar att återgång i arbete för personer med förvärvad hjärnskada är ett komplext ämne. Det omfattar ett brett spektrum av möjliggörande och hindrande faktorer och ställer krav på individuella anpassningar, engagemang och motivation. ■

ANNONS:

Specialiserad rehabilitering och folkhögskola!

Valjeviken i Sölvesborg erbjuder neurologisk rehabilitering, Humlegården i Sigtuna erbjuder neurologisk och reumatologisk rehabilitering. På Valjevikens folkhögskola kan du få utbildning i kombination med rehabilitering.

Valjevikens rehabilitering erbjuder:

Neurologisk rehabilitering/träning.
Rekreation
Temaveckor
– *rehabilitering där du tillsammans med andra med liknande diagnos får lära dig mer om sjukdomen eller olika träningsalternativ.*
Dygnet runt assistans
Tillgänglig miljö/anpassat boende

Valjevikens folkhögskola erbjuder:

Behörighetsgivande utbildningar
Intressebaserade utbildningar
Yrkesutbildningar
Samverkanskurser med handikappföreningar
– *diagnoskunskap, kultur, rekreation*
Tillgänglig miljö/anpassat boende
Kombination m. rehabiliteringsinsatser
– *för dig med neurologisk diagnos/förvärvad hjärnskada*
Dygnet runt assistans

Humlegården erbjuder:

Rehabiliteringsprogram
– *neurologiska diagnoser*
– *reumatologi*
Diagnoskurser
– *Stroke, Parkinson, MS, MD*
Temakurser
– *Stresshantering/avspänning, ridvecka, skapande aktiviteter, träna i vatten.*
Dygnet runt assistans

Välkommen att besöka vår monter på Leva&Fungera - C01:05

Humlegården
Telefon: 08-598 833 00

info@valjeviken.se, www.valjeviken.se / info@humlegarden.a.se, www.humlegarden.a.se

Artificiell intelligens

Funktionsrätt Sverige har startat ett nätverk om AI (Artificiell Intelligens). Nätverket består av bland andra personer inom Funktionsrätt Sverige och forskare inom AI.

Under mötet fick vi en presentation av vad AI kan vara av Fredrik Heintz, docent vid Linköpings Universitet och ordförande i svenska AI-sällskapet. Han var positiv till hur vi ska kunna använda den nya tekniken såväl inom vården som i till exempel självkörande bilar.

Lite mer skeptisk var Nils-Erik Sahlin, professor i medicinsk etik vid Lunds Universitet.

– Vill vi bli vårdade av en robot istället för av en människa? Hur går det när vi ringer till Vårdguiden för att få hjälp med en medicinsk åkomma och vi får svaren av en robot som analyserar våra problem och ger råd om ifall vi ska söka vård eller inte?, undrade han.

Det var en intressant förmiddag som väckte mer frågor än det gav svar. Som Fredrik Heintz sammanfattade så bra, ”Tekniken blir bättre på att uppfylla våra önskningar men vi måste bli bättre på att säga vad vi önskar”.

Text: Cecilia Boestad

Bild: Dreamstime

Används allt mindre.

Foto: Riksbanken

Kontantuppropet

Den 30 januari deltog Hjärnkraft vid en utfrågning i riksdagen om kontantavvecklingen som pågår i Sverige, med handeln som huvudfokus. Frågan som debatterades var hur samhället påverkas om handeln avvecklar sin kontanthantering.

Text:

Cecilia Boestad
cecilia.boestad@
hjarnkraft.se

Ar 2010 var handeln med kontanter 40 procent, 2016 var siffran nere på 15 vilket gör Sverige till ett av de länder där kontantavvecklingen gått allra längst. Under 2018 flaggade både IKEA och Åhléns för att de kan komma att slopa sin kontanthantering. När stora aktörer överger kontanterna får det spridningseffekter i resten av handeln. Om inte åtgärder vidtas kan utvecklingen mot det kontantlösa samhället snart vara oåterkallelig.

Idag räknar vi med att 1,1 miljoner människor i Sverige lever i digitalt utanförskap, vilket kan bero på att kognitiva funktionsnedsättningar gör det svårt att hantera något annat än kontanter vid köp. Ett kontantlöst samhälle kan spä på utanförskap för människor som av olika anledningar väljer att använda sig av kontanter istället för olika typer av kort.

ANNONS:

HJÄRNSKADEREHABILITERING I SPANIEN

- Vi skräddarsyr ditt behandlingsprogram tillsammans med dig!
- Svenska fysioterapeuter, logopedier och neuropsykologer

Du kan få ersättning för dina behandlingskostnader i Spanien. Vi hjälper dig att söka

info@optimarehab.se, 08-663 33 49, www.optimarehab.se

 ptima rehab

Livet förändras

När det som inte får hända ändå händer.
När man själv eller någon närstående
drabbas av en skada förändras livet.

Frågorna är många. Hos oss kan du prata
med någon som varit i samma situation.
I Hjärnmkraft hittar du kunskap, information
och gemenskap.

Bland medlemsförmånerna kan också
nämnas olycksfallsförsäkring dygnet runt,
utbildningar och läger till reducerad
avgift. Samtidigt får du chansen att
påverka situationen för personer med
förvärvad hjärnskada och anhöriga/
närstående.

Bli medlem

Tre sätt att bli medlem:

- Gå in på hemsidan www.hjarnkraft.se; under fliken Bli medlem finns mer information.
- Ring oss på tel 08-447 45 30.
- Kontakta din lokala förening (se sid 30).

Du är varmt välkommen!

Mötesplats Göteborg

HjärnPunkten har fyllt tre år

Text:
Ove Haugen.
verksamhetsansvarig
Foto: HjärnPunkten

”
*Hjärnpunkten
är allas lika
värde omsatt i
praktisk hand-
ling*”

Måndag. Klockan närmar sig fem. Hissen plingar och de första besökarna dyker upp på aktivitetscentret på Dalheimers hus. Aktivitetsansvarig öppnar lokalerna och förbereder för kvällens studiecirkel. Färgpenslar, blädderblock, mattor med mera ska ställas på plats. Volontären Ulrika står i caféet och brer smörgåsar tillsammans med Peter i Bak- och cafégruppen. Gruppens ledare Marie tittar in och berättar att ikväll blir det rulltårta. Den är klar om en halvtimme. Peter drar ett skämt. Alla skrattar.

Hissen plingar med allt tätare mellanrum. Kramar. Leende ansikten. ”Vad kul att du orkade komma idag!” Aktivitetsansvarig börjar se lätt stressad ut, för nu är det många i lokalen och han vill ju hinna hälsa på alla, men samtidigt har det kommit en ny deltagare som behöver lite extra uppmärksamhet. Och nu kommer dessutom konstkursens ledare med sin glada amerikanska accent och frågar var tavlan Claes målade förra måndagen har tagit vägen. ”Åh, jag glömde den! Ett ögonblick bara!”

Sceneriet ovan är ett försök att beskriva början på en typisk måndagskväll på HjärnPunkten i Göteborg. Den Hjärnkrafts-medlem som haft ett öga på vad som händer

i Sveriges andra stad vet att HjärnPunkten påbörjades 2015 som ett projekt med stöd av Allmänna Arvsfonden. Ett antal eldsjälars insåg behovet av en träffpunkt för personer med förvärvade hjärnskador. Det är knappast en hemlighet att personer med hjärnskada, efter den första perioden med läkarvård och eventuella rehabiliteringsåtgärder, lätt hamnar i ett vakuum. En stor del av det gamla närverket försvinner och de nätverk som skapas genom jobb eller delaktighet i föreningar och andra fritidsaktiviteter är svår- eller otillgängliga.

Kunde HjärnPunkten hjälpa till att råda bot på detta?

Efter drygt tre års verksamhet är svaret definitivt ja. Förutom Allmänna Arvsfonden har Göteborgs Stad samt Wilhelm och Martina Lundgrens Stiftelse gått in och stöttat projektet, och från och med januari 2019 har HjärnPunkten övergått från att vara ett projekt till att bli en del av Hjärnkrafts permanenta verksamhet i Göteborg.

En stor del av hemligheten bakom framgångarna är att HjärnPunkten styrs av deltagarna. Det är de som bestämmer vilka kurser, studiecirkel och aktiviteter som ska finnas. Var och en får delta utifrån sina

egna förutsättningar, och flera har vuxit in i verksamheten på ett sätt som gjort att de efterhand tagit sig an roller som ledare eller hjälpledare.

För närvarande deltar cirka femtio personer varje vecka i aktiviteter som konst, silversmide, mindfulness, yoga, bakning med mera. Och detta till priser så låga att affärssinnade personer får nervösa ryckningar i ögonvrån.

Det är dock inte endast kurserna som lockar. Några nöjer sig med att titta in för att fika, prata om stort och smått och kanske få hjälp med sin mobil av Mats i Dator- och telefonhörnan. Mats, som ramlade ner för en trappa för 15 år sedan, är nu ett värdefullt stöd för andra med förvärvade hjärnskador. Det är inte bara krånglande telefoner och datorer som i rätt sammanhang kan lysa upp och återta förlorad kapacitet.

Inför varje termin genomgås anmälningslistorna, och emellanåt visar det sig att någon eller några av de tidigare deltagarna saknas. Verksamhetsledaren ringer och kollar läget:

”Åh, kul att du ringde! Ledsen att jag inte kan vara med. Jag saknar er, men den här våren har jag börjat jobba igen, så jag hinner inte.”

Så kan det låta ibland. Givetvis finns det många faktorer som spelar in när någon tar ett steg framåt och intar nya positioner, men det vore falsk blygsamhet att undanhålla att HjärnPunkten – förutom att existera i egen rätt – har spelat en stor roll för ett antal personer som tagit sig vidare.

På många områden i samhället är allas lika värde en vision som ser bra ut i verksamhetsplanen. HjärnPunkten är allas lika värde omsatt i praktisk handling. ■

Det här betyder HjärnPunkten för mig – deltagarröster

”HjärnPunkten har betytt så mycket och betyder fortfarande jättemycket. Det är en glädje, har jag en tuff vecka så är måndagen helig, för då har jag min glädjestund.”

”Äntligen måndag. Dags att skapa. Silver ger lugn till ett stressat sinne. Så tacksam.”

”Jag hittade min kreativa lust, jag hittade glädjen i att fungera fast jag har en hjärnskada.”

”Att få träffa andra med liknande skador innebär jättemycket för mig. Att tipsa varandra: t ex så här gör jag för att komma ihåg saker.”

”Det lär bli tungt i sommar utan HjärnPunktens måndagar.”

ANNONS:

Rehab där inget är omöjligt

Rehabcenter Treklöverhemmet är en plats för framsteg, träning och glädje. Ett lite mindre – och ett lite personligare – rehabcenter. Våga prova, tänka nytt och tänja gränser tillsammans med oss.

Ring oss på 0522-40 09 12 eller läs mer på www.brackediakoni.se/treklöverhemmet

Rehabcenter Treklöverhemmet

Bräcke diakoni

Rehabiliteringsinsatser vid traumatiska hjärnskador

Riktlinjer för rehabilitering av personer med traumatiska hjärnskador saknas fortfarande i Sverige. Hjärnkraft arbetar för att SBU ska starta upp ett arbete som kan åstadkomma det.

Text & foto:

Cecilia Boestad
cecilia.boestad@hjärnkraft.se

Enligt en kartläggning som gjordes av Socialstyrelsen år 2012 fanns betydande variationer i praxis gällande vilka rehabiliteringsinsatser som erbjuds till personer med traumatisk hjärnskada i Sverige. Ett flertal brister lyftes fram i rapporten, såsom brister i vårdkedjan och att vissa specialistkompetenser saknades.

Tyvärr upplever vi inom Hjärnkraft inte att det hänt speciellt mycket vad gäller rehabilitering sen kartläggningen år 2012. En av slutsatserna i det nyligen avslutade Modellprojektet, och en fråga som Hjärnkraft driver med kraft, är att vi vill ha riktlinjer för rehabilitering av personer med traumatiska hjärnskador.

Hösten 2017 påbörjade SBU ett projekt med syfte att: utvärdera och bedöma effekter av rehabiliteringsinsatser vid traumatisk hjärnskada ur ett medicinskt, ekonomiskt, etiskt och socialt perspektiv. Syftet var också att belysa praxis samt att identifiera eventuella vetenskapliga kunskapsluckor som underlag inför framtida forskning. Projektet

Foto: Dreamstime.

kommer att avslutas med en rapport i slutet av 2019. Hjärnkraft hoppas att slutsatserna bland annat ska leda till att arbete startas upp med riktlinjer för rehabiliteringsinsatser vid traumatiska hjärnskador.

I projektgruppen finns flera personer som samarbetar med Hjärnkraft i olika sammanhang, till exempel Jan Lexell, professor, överläkare, Rehabiliteringsmedicin, Akademiska sjukhuset, Institutionen för neurovetenskap, Uppsala Universitet samt Maud Stenberg, med dr, överläkare, Neurorehab, NUS, NHHHC, Norrlands Universitetssjukhus, Umeå.

Den fjärde februari var Hjärnkraft inbjudna för att dela med oss av våra synpunkter gällande etiska frågor och rehabiliteringsinsatser.

Från Hjärnkraft deltog Marie Almgren som har erfarenhet av att vara anhörig, Malin Blom som har egen skaderfarenhet samt förbundssekreterare Cecilia Boestad.

Det var ett givande möte och jag hoppas att vi tre bidrog med många kloka synpunkter inför SBU:s fortsatta arbete med projektet.

Studiebesök från Japan

■ Den 6:e februari deltog Hjärnkrafts förbundssekreterare Cecilia Boestad på ett studiebesök med deltagare från olika delar av Japan. Ledare för gruppen var professor Shu Watanabe från The Jikei University i Tokyo. Han forskade på Karolinska sjukhuset för många år sedan och var tillsammans med övriga deltagare i gruppen intresserade av Hjärnkraft och av vårt nyligen avslutade arvsfondsprojekt "Modellprojektet".

Gruppen var imponerade av arbetet inom Hjärnkraft. De fick Modellprojektets rapporter på svenska som de skulle lämna till sin tolk för översättning till japanska. Kanske blir rapporterna spridda runt om i Japan? Vi hoppas att de får god nytta av dem!

Meningen var att vi skulle fått en presentation av hjärnskadehabilitering i Japan men tyvärr blev tiden för knapp så det hanns inte med.

Cecilia Boestad
cecilia.boestad@hjernkraft.se

Inbjudan till

Utbildningsdag i Örebro om förvärvad hjärnskada

Tema: Konsekvenser vid förvärvad hjärnskada.

Plats: Wilandersalen på USÖ (Universitetssjukhuset i Örebro).

Tid: Den 21 mars 2018 kl. 9-16.30 (registrering från kl. 8.30).

Avgift: 900:- inkl. lunch/kaffe. (Medlemmar betalar 450:-).

Kontakt: Per-Erik Nilsson, 0704-41 32 55 eller per-erik@hjernkraft.se.

Mer information? Program med föreläsare och vilka ämnen de föreläser om finns under kalendariet på www.hjernkraft.se.

Med rätt assistans får du bättre livskvalitet!
Vår vision är därför att öka livskvaliteten för dig genom att ge dig i särklass bästa service med all respekt.

Din trygghet i centrum!

www.adena-assistans.se

Kontakta oss: Adena Personlig Assistans 08-735 53 30 Skytteholmsvägen 2 171 27 Solna

Landet runt: Västra Götaland

VG firar 30-årsjubileum 1988 - 2018

I 30 år har Hjärnkraft funnits och stöttat och hjälpt personer med förvärvade hjärnskador. I samband med julfesten passade vi på att fira detta.

Text: Ulrika Bohl
Foto: Lennart Lundén

Grundaren Roland Persson hade skickat en hälsning från Stockholm. Besökare från Västra Götaland och våra lokalföreningar och förstås från Göteborg kom och lyssnade på de två "gamlingarna" som varit med längst, Ingvar Hansson och Britta Lindstedt. Båda hade flera fina minnen att berätta om.

Ingvar kom ihåg härliga dagar och fantastiska upplevelser på vinterläger i Idre. Britta "hittade" Hjärnkraft tack vare broschyr på sjukhuset där hon låg efter sin trafikolycka.

Detta ledde sedan till att hon var med vid uppstarten av Hjärnkraft i Göteborg och blev dess första ordförande.

Göteborgs ordförande Thomas Kollberg hälsade alla välkomna, ombudsman Kerstin Söderberg beskrev varför hon kommit till Hjärnkraft och Ove Haugen berättade om aktiviteter inom HjärnPunkten. Avslutningsvis tackade ordförande Richard Norling å hela Västra Götalands vägnar för frändet och för alla engagerades arbete inom Hjärnkrafts verksamhet.

Till glögg och pepparkakor såg vi också på ett bildspel som visade aktiviteter från förr och nu samt glimtar av deltagare som inte längre finns med oss.

Jubileumsfest och julbord

■ Vi hade mycket trevligt i Göteborg när vi först hade 30-årsfest med tal, bildspel och mingel. Lite högtidligt och fint. Sedan var det dags för välsmakande julbord och lotteridragning med fina vinster.

Lennart Lundén

Hjärnkrafts inspirationshelg

När: Lördag 13 april - söndag 14 april
Plats: Ädelfors folkhögskola, Vetlanda
Målgrupp: Anhöriga till personer med förvärvad hjärnskada och deras närstående.

Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och Hjärnkraft Kalmar i samarbete med Ädelfors folkhögskola anordnar en inspirationshelg för anhöriga i Hjärnkraft, där erfarenhetsutbyte och lärande blandas med fysisk aktivitet, trevlig samvaro, god mat och avkoppling. Inspirationshelgen är öppen för medlemmar i hela landet.

Program för inspirationshelgen finns på www.hjarnkraft.se

Anmälan sker direkt till:
 Monika Roske, via e-post till anmalan@hjarnkraft.se

För mer information kontakta gärna:
 Karin Karlsson, ka.e.karlsson@gmail.com, 070-433 82 43
 Per-Erik Nilsson, per-erik@hjarnkraft.se, 070-441 32 55

Varmt välkommen!

ANNONS:

Rehabilitering i naturskön miljö

Stiftelsen Mälargården Rehab Center har mer än 40 års erfarenhet av framgångsrik neurologisk rehabilitering. Hos oss möter du kunnig och engagerad personal. I våra lokaler finns varmvattenbassäng med 34 grader, komplett handikappanpassat gym samt gymsal. Allt under ett tak. Du bor i enkelrum med dusch/WC. All mat lagas från grunden av egen kökspersonal. Mälargården har avtal med flera landsting och hälsar dig välkommen till oss i Sigtuna. (Vi tar även emot privatbetalande gäster).

Numera förenklat remissförfarande. Remiss skickas direkt till oss för bedömning. Vi tar även emot elektroniska remisser via journalsystemet TakeCare.

Mälargården
 Rehabilitering som gör skillnad

Läs mer på vår hemsida: www.malargarden.se | Telefon växel: 08- 59 49 36 30

Landet runt: Skåne Utbildning i Malmö

■ Hjärnkraft Skåne län arrangerar utbildningsdag i Malmö den 16 oktober 2019. På programmet står bland annat forskning kring sexualitet och funktionshinder, rehabiliteringsträning och förhoppningsvis mer om försäkringar och vad man ska tänka på som funktionsnedsatt. Kontakta kansliet för mer information, tel 046-32 30 90 eller mejl till kansli@hjärnkraftiskane.se

Foto: Dreamstime

NOTERA DATUMET!

Landet runt: Borås

Grötfesten på Lönner

■ Årets första aktivitet 2019 var den sedvanliga grötfesten på Lönner i Borås. 30 deltagare åt gröt, hade musikquiz och lottförsäljning.

Text & foto Lars Claesson

Landet runt: Göteborg

ISHOCKEY: Svenska Dam Hockey Ligan

■ Åtta Hjärnkraftare, ledda av vår duktiga hockeyfantast Sally, var på plats på Angered Arena för att kika på Göteborgs hockeytjejer. Motståndare Linköping var det bättre laget men Göteborgsmålvakt Nicole Jackson var bäst på plan och räddade 72 av 75 skott. Lite kallt i arenan var det men vi värmdes oss med kaffe och godis.

Text & foto: Lennart Lundén

Ishockeygänget – Carl-Henrik, Sally, Bengt, Lennart, L, Hvide, Lena och Christopher.

Läger Vara folkhögskola

Varaläget var som vanligt lyckat med full aktivitet. Fysiska övningar och foto-runda m.m.

Text & foto: Lars och Kerstin

Boule i Ulricehamn

Fem förväntansfulla boulespelare spelade och det var en jämn duell mellan lagen varför mätning måste ske.

Lars Claesson

Foto: Erik Dahlin

Julkrysset lösningen

	S	ÄLDRE SOM PENSIO- NÄR ÄR	BÖRJAR DAGAR MED	R	TAL- SÄNG ÖVER- SKRIFT	LÄMNAR FÖR- HINDRAD	HÖJD	INDISK DADEL	STRÖM- VIRVEL	DUGGA	LAGER- LOKALER	P	BLIR TONER I VIBRA- TION
RE	MM	AR	ÄR DAM- MIG Å- SKOR GÅNG	OP	UTS	Ä	TER	B	UD				
EN	OR	BI	VIKAR FILM- TRÄD- TOPP	TA	PPAR	KILON	MA	GR	AR				
HOR	NK	RONA	BOR IN- DÖNE, BIE PÅ	FÖRSTRÖDD	HUTT- RADE	FÄR EJ KUSSEL FÖREMÅL	HÖLL HOV FÖR HOV	NA	RR				
ÅRTA	RÖ	KFR	HAR FIMPAT FÖR GOTT	HÖGSTA HÖNSET	KOPPAR- MYNT	KOM FÖRST	KODORD	E	AN				
LAV	BA	RÖNN	BALTBO	BÄR- TRÄD KAMP- SPORT	ÄR I KÖPET								
NEDER	BÖ	RD	TITTEL FÖR HELEN MIRREN	BYTTE									
IS	S	USA	FÖR OM BÄTEN	ÖNKE SAM-LAND BRYGGAN BRYGGAN	GÄR OM- KRING BÄRG								
NST	ÖD	SKOMODE	TÄVVAR KONGLETT GÖRDE DET UPP	HUVUD- DEL VAR UNG REBEL	ÄR HÖGA KLACKAR SKA FÖRÖDN								
GET	LOB	AV	INGÄR I LÄ- SÄGEN	TIDEVARK ÄR ALLA GODA TING	BRUTEN INGÄR I LÄ- SÄGEN								
SLÄDE	EON	KERS											
ADVENTS	STJÄRNA												
R	A	RIT	STAD I GLÄDET	GÄR DET SOM DUGER	CERE- MONI SLÄS DET MED	GÄLLT KOP	SLÖSAT VÄST- VALUTA	ÖTT					
BAR	NLE	KS	SLÄKT MED RÖNN	SPRING- ER MILEN	FOT- FÄSTET LITEN GÅSKANEL	NÄS FÄRG- GRANNA FÄGELN							
E	O	I	KÖRS- MÄTT	LYSA MED RÖTT LJUS	ÄR SÄTT- EN FRÅN FÄRG I HÄRET	HAR ÄVEN SMÅ GRYTOR	SES VÄN- TANDE	J					
AX	J	IG											
REDE	L	AS											
ELL	J	US											

Tack för alla svar. Den här gången var det Gun Håkansson, Eslöv, Leif Andreasson, Borås och Sören Gustavsson, St Mellösa som hade tur i dragningen. Vi skickar lotter och önskar lycka till med skrapningen.

Kryssred

Hjärnkrafts skrifter

Med stöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten har Hjärnkraft tryckt material som underlättar arbetet i skolan för både lärare och elever med förvärvad hjärnskada.

Att se sina framsteg – ett skattningsmaterial för att utvärdera förmågor och funktioner.

Version på engelska:

Recognising My Progress - a method to estimate your strength and needs after brain injury.

Att samtala – ett informationsmaterial om de vanligaste svårigheterna efter en förvärvad hjärnskada som underlättar samtalet med kamrater och andra.

Hur är det för dig – att underlätta för elever med förvärvad hjärnskada.

Materialen ovan är skrivna av specialpedagog Cristina Eklund.

Vanlig hjärnskakning - att leva med lätt traumatisk hjärnskada
Sofie Wennberg beskriver hur hon skadades och hur det påverkar hennes liv. Ett avsnitt om lätta traumatiska hjärnskador har skrivits av Britt-Marie Stålnacke, överläkare vid Neurocentrum, Norrlands universitetssjukhus.

Missa inte Modellprojektets sju rapporter! (Se s 12).

Beställ på www.hjarnkraft.se i webbshopen, via tel 08-447 45 35 eller mejl wellamo@hjarnkraft.se.

Sjukgymnastik, ateljé och sinnesstimulering

Våra dagliga verksamheter erbjuder fysisk aktivitet, hjärngympa och olika aktiviteter i ateljén för dig med förvärvad hjärnskada. Vi hjälper även dig som vill arbetsträna på ett företag.

Dalagatan

Dalagatan 6, Stockholm
frosunda.se/dalagatan
010-130 41 04

AL-gruppen

Brommavägen 2, Solna
frosunda.se/algruppen
010-130 41 04

frösunda.
OMSORG

www.annasassistans.se

Det finns nästan 1000 företag i Sverige inom personlig assistans, vi är ett av dem men är inte som alla andra

- Respekt
- Engagemang
- Medinflytande
- Kunskap

Annas Assistans
Personlig assistans efter dina behov

Ring oss idag! 010-33 33 450

Hjärnkrafts läns- och lokalföreningar och "Hjärnet"

Ny kontaktperson eller adress? Mejla ändrade uppgifter till: info@hjarnkraft.se

Hjärnkraft i Jämtland

Yvonne Olofsson
Tel: 0693-313 12,
mobil: 070-805 93 93
e-post: olofsson2@live.se

Hjärnkraft i Jönköping

Rolf Forsén
0383-507 68
e-post: forsen.rolf@gmail.com

Hjärnkraft Blekinge

Ingrid Åkesson
Tel: 0702-44 55 85
e-post: i.akesson49@hotmail.com

Hjärnkraft i Kalmar

Kansliet, tel: 0480-292 84
Fax: 0480-274 64
e-post: hjarnkraftikalmar@fsokalmarlan.se
hemsida: www.kalmar.hjarnkraft.nu
Hjärnet: Kerstin Svensson
Tel: 0499-208 88
Birgitta Rolfsdotter
Tel: 0485-404 99

Hjärnkraft i Norrbotten

Meta Wiborgh
Mobil: 070-212 23 96
e-post: mwiborgh@gmail.com
Hjärnet: Britta Berggren
Tel: 0920-147 46
e-post: brittaberggren@hotmail.com

Hjärnkraft i Kronoberg

Per-Erik Nilsson
Tel: 0704-41 32 55
e-post: per-erik@hjarnkraft.se
Hjärnet: Per-Erik Nilsson

Hjärnkraft i Skåne

Tel: 046-32 30 90
e-post: kansli@hjarnkraftskane.se

Hjärnkraft i Stockholm

Kansli, tel: 08-447 45 31
e-post: kansli@sthlm.hjarnkraft.se
Hjärnet: Mats Schalling
Tel: 0768-76 27 16
Anna Kilander
Tel: 070-944 48 89

Hjärnkraft i Södermanland

Mona Sandström
Tel: 016-741 64
e-post: jogero25@yahoo.se

Hjärnkraft i Värmland

Kansliet, tel: 054-184 185
e-post: hjarnkraftvarmland@telia.com

Lokalförening Karlstad

Anette Aronson
054-184 185
hjarnkraftvarmland@telia.com
Hjärnet: Gunilla Axelsson
e-post: axelssong@hotmail.com

Hjärnkraft i Västerbotten

Maria Lundqvist Brömster
Tel: 070-361 00 02
e-post: marialundqvistbromster@hotmail.com
hemsida: vasterbotten.hjarnkraft.nu
Hjärnet: Linda Hellqvist och
Ann-Catrin Dannberg
e-post: kontakt@hjar.net

Lokalförening Umeå

Birgitta Ljontaki
070-277 37 34
Nätet: www.hjar.net
e-post: kontakt@hjar.net

Lokalförening Skellefteå

Curt Nilsson
070-631 53 41
e-post: curt47@live.se

Hjärnkraft i Västra Götaland

Ulrika Bohl
Mobil: 0702-15 49 00
E-post: bohl.ulrika@gmail.com

Lokalförening Göteborg med omnejd

Kansliet, tel: 031-24 32 34
e-post: info@hjarnkraftgoteborg.se
hemsida: www.hjarnkraftgoteborg.se

Lokalförening Fyrbodol

Kansliet, tel: 0522-194 40
e-post: hjarnkraft.fyrbodol@telia.com
Hjärnet:
Anna Jansson, tel: 0522- 177 83
e-post: anja79@telia.com

Lokalförening Skaraborg

Karin Holm
Tel: 070-521 74 07
e-post: karin.holm.kh@gmail.com

Lokalförening Borås Sjuhärad

Jan-Olof Dahlin
Tel: 0730-20 12 31
e-post: jan-olof.dahlin@telia.com

Hjärnkraft i Örebro

Kansliet, tel: 019-673 21 35
må-to 10-14
e-post: kansli@orebro.hjarnkraft.nu
Hjärnet:
Maria Wilén,
tel: 0587-141 01

Hjärnkraft i Gävleborg

Karin Sjöholm
Tel: 073-836 14 63
e-post: karinsjoholm@hotmail.com

Foto: Dreamstime.

26–28 mars 2019 Svenska Mässan, Göteborg

Leva & Fungera 2019

Den nordiska arenan för tillgänglighet och hjälpmedel

Välkommen till Nordens största mässa för hjälpmedel och tillgänglighet.

Allt detta ingår i din kostnadsfria entrébiljett:

- Träffa marknadens ledande leverantörer och prova på nya produkter och lösningar
- Draknäste och Innovationsworkshop - se nya innovationer först!
- Omfattande konferensprogram med bl.a. Jan Beskow, Moha Fristad och Bo Hejlskov
- Nätverka med branschen - bland 14 000 medverkande!
- Massor av aktiviteter på mässgolvet

Ett axplock av leverantörer på plats:

Hämta din kostnadsfria biljett till mässan på www.levafungera.se

SVENSKA MÄSSAN
THE SWEDISH ASSOCIATION CONGRESS CENTRE

GOTHIA TOWERS

Vi har gått i dina skor

Titta in hos oss!

Skutgatan 2, Luleå
www.dfarm.se

HOS OSS PÅ DFA

är taket högt, kramarna varma och skratten många. Vi trivs och har roligt tillsammans i en miljö där du är med och bestämmer villkoren.

I allt det praktiska som rör assistans glömmar vi aldrig bort att livet pågår här och nu - och det ska vara gott att leva!

Assistans på dina villkor är självklart och lagstadgat. Men alla vi som lever med barn eller anhöriga med olika funktionsnedsättningar vet att det inte räcker. Därför har vi högt i tak och öppna dörrar. För oss på DFA är inga frågor främmande, vi är din medmänniska och stöttar dig även i sådant som normalt ligger utanför assistansen.

Närmast hjärtat bär vi känslan av vad personligare assistans innebär

och det vill vi förmedla till dig. Vi vet precis vad du upplever varje dag och vad du behöver för att tillvaron ska fungera. Hos oss får du en stor familj som hjälper och stöttar dig genom vardagens himlar och helveten.

Vi bryr oss om dig och står alltid på din sida för att du och dina nära ska få leva ett tryggt och meningsfullt liv.

Kontakta oss idag, vi finns här för dig.

Personligare assistans hos oss: DFA Närhet och DFA Riks